

SKUP O VELIKANU HRVATSKOG PJSNIŠTVA

Ujević je zahtijevao oslobodjenje hrvatske književnosti od 'provincijalnih okvira'

➔ Tin je u Split navraćao nekoliko puta. Najviše od 1937. do 1940., kada je živio na Peristilu. Međutim, nije se želio prepustiti 'blaženom uživanju od ambijenta', već je pisao kritički o negativnim stranama života u gradu, istaknuvši da je Split grad 'porugljiva i prkosna duha, u kojem je malo časopisa, glazbe, predavanja, žive umjetnosti'

U godini u kojoj se navršava 135 godina od rođenja najvećega hrvatskoga pjesnika, čovjeka kojega engleski znanstvenici nazivaju doslovce "utjelovljenjem genijalnosti hrvatskoga jezika", održan je u dominikanskom samostanu na Pazaru skup "Tin Ujević: Mediteran u srcu, Europa u mislima".

Na skupu koji su organizirali Hrvatska paneuropska unija, Ogranak Matice hrvatske u Splitu te Hrvatska udruga "Benedikt" govorili su prof. dr. sc. **Pavo Barišić**, predsjednik Međunarodne te Hrvatske paneuropske unije, umirovljeni sveučilišni profesor **Ivan Bošković** i **Toni Čapeta**, sveučilišni magistar kroatistike i anglistike.

Pjesnik i filozof

U svojem izlaganju profesor Barišić naglasio je da, iako se Ujević ponajviše predstavlja kao pjesnik, on je nesumnjivo i filozof. U akademskoj literaturi Tinova se filozofska strana poglavito spominje pri tumačenju njegove poezije, koja je u pravilu refleksivna i metafizična. U Ujevićevoj poeziji, rekao je prof. Barišić, očituje se nazočnost mnogih velikih europskih mislilaca kao što su Friedrich Nietzsche, Martin Heideggera i Benedetto Croce. Također, naglasio je "Ujevićevo stvaralaštvo u filozofskom ozračju" koje je iznjedrilo, pored poezije, i "vrhunske oglede u kojima se rasvjetljuje kulturno ishodište Europe."

Ipak, Ujevića je životni put odveo podalje od filozofije, usmjerivši ga ka pjesništvu. Njegovu životnu dvojbu, rekao je Barišić, opisao je **Miroslav Krleža**, slikovito opisivši "umiranje eminentnoga metafizičara" kako bi se mogao roditi pjesnik. Ipak, i kao pjesnik Ujević je "gradio vlastitu filozofiju kao mudrost i osebujan način života." Prof. Barišić spomenuo je i neke od glasovitih anegdota o Ujeviću, a koje svjedoče o njegovoj

Skup o Tinu Ujeviću u splitskom dominikanskom samostanu na Pazaru

CROPIX, PRIVATNA SNIMKA

filozofiji unutarnje slobode, samodostatnosti i neovisnosti o moći i bogatstvu.

Jedna od bitnih odlika njegove filozofije jest preispitivanje vlastitoga identiteta, u čemu Ujević ističe svoje europsjstvo, naglasio je Barišić, svjedočeći nizom zapisa o vlastitoj pripadnosti europskom uljudbenom krugu. "Europsjstvo za njega nije tek zemljopisna odlika, nego uzvišena duhovna odrednica, suprotstavljena provincijalnoj skučenosti balkanskih sredina." Riječ "europsjstvo" označuje u Ujevićevoj autobiografskom tekstu "Ispit savjesti" temeljnu duhovnu i kulturnu orijentaciju. Važno je naglasiti da nije smatrao samo sebe europcem, već je i hrvatsku književnost smatrao jednako tako europskom, zahtijevajući njezino oslobodjenje od "provincijalnih okvira" i uzdizanje "na europsku visinu".

'Mir vječite nedjelje'

Profesor Bošković istaknuo je da Ujevićevo europsjstvo svjedoči o temeljnim duhovnim odlikama hrvatskoga čovjeka kao takva. Boškovićeva izlaganja ticalo se Ujevićevih promišljanja o Splitu, sredo-

zemnom gradu s antičkim korijenima. Tin je u Split navraćao nekoliko puta. Najviše od 1937. do 1940., kada je živio na Peristilu. U člancima koje je pisao o Splitu i Dalmaciji pisao je da mu je grad pod Marjanom "nalik na album slikovitih razglednica", istaknuvši "mir vječite nedjelje" i "prazničko raspoloženje" pod plaštem "historijske tišine". Međutim, Tin se nije želio prepustiti "blaženom uživanju od ambijenta", već je pisao kritički o negativnim stranama života u gradu, istaknuvši da je Split grad "porugljiva i prkosna duha", u kojem je, prema Ujeviću, "malo časopisa, glazbe, predavanja, žive umjetnosti." Splitu je, veli Tin, "teško oprostiti što njegove lijepe tradicije uvijek ne idu sa vremenom." Jasno je da je Tin nezadovoljan onodobnim Splitom, kojega smatra učmalom, provincijskom sredinom, što je tim jasnije imajući u vidu da je prethodno bio živio u Parizu. Split mu izgleda gradom "suviše mrtvoga reda", u kojem "drijemaju mrtvi kapitali". Dakako, kako je istaknuo prof. Bošković, kritike o Splitu nisu puko kuđenje, već poziv na djelovanje, jer takva učmalost ne priliči gradu

"stoljetnog trajanja".

Posljednje izlaganje bilo je mladoga kroatista Tonija Čapete, koji je u svojem znanstvenom radu obradio Ujevićev esej "Kreta, matica sredozemništva", u kojem je Tin vrlo studiozno i svestrano obradio mnoge aspekte minojske civilizacije na otoku Kreti iz brončanoga doba, smatrajući tu civilizaciju prvom sredozemnom i prvom pravom europskom civilizacijom. Kao i mnogim prethodnim esejima, i u ovom se Ujević pokazuje kao europjac-intelektualac s bogatim znanjem, a istodobno sposoban sažeti mnoštvo podataka o ovoj vrlo zanimljivoj civilizaciji, u čijoj nošnji, brodogradnji i graditeljstvu vidi jasne prozapadnjačke, odnosno proeuropske odlike. Čapeta je istaknuo i jezični aspekt Ujevićeva eseja, u smislu da se u njemu očituju suprotstavljene jezične politike u Hrvatskoj od druge polovice 19. do kraja 20. stoljeća, što Ujevićev esej čini ne samo svjedočanstvom njegove načitanosti, njegova europsjstva, već i bitnim svjedočanstvom u pogledu povijesti hrvatskoga jezika. ●